

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਕੂਲਜ਼ ਆਫ਼ ਐਮੀਨੈਂਸ ਦੇ 9ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ 3-ਰੋਜ਼ਾ ਓਰੀਐਂਟੇਸ਼ਨ ਪੋਗਰਾਮ ਦਾ ਆਗਾਜ਼

ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ

Punjabi Daily Newspaper Charhdikala

**ਸਪਤਾਹਿਕ
ਮੈਗਜ਼ੀਨ**

ਐਤਵਾਰ, 25 ਮਈ, 2025
Sunday, 25 May, 2025

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਕਾਰਨ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਪਰਤੀ ਤੋਂ ੧੯ਵੀਂ ਦਾ ਵੈਦੀ ਨਾਮ ਗੁੰਜਾ ਕੇ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਦਬੀ-ਕਚੀ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਕਿ ਕੁੱਲ ਕਾਇਨਾਤ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਭਾਮਿੰਡਲ ਤੋਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਇਕ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਿਰਜੀ ਕਿਰਤ ਵੀ ਇਕ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਨਵਾਂ ਤੋਂ ਨਿਵੇਕਲਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਆਨਾਂ ਨਤਾਂ ਵਿਚ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਯਸ ਹੋਏ ਖੂਨ ਨੇ ਰੁਕਵਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਰਹਿੰਸ਼ ਮੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਬੰਦੇ। ਦੁਰ-ਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵੈਦੀ ਝੰਡੇ ਥੱਲੇ ਇਕੱਤਰ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸ਼ੇਸ਼ਕਾਲ ਵਿਚ ਦੀ ਪੱਕਾਸੀ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਭਰਮਣ ਕੀਤਾ। ਬਰਾਬਰੀ, ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਨਤਾ, ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਬਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪਾਏ ਕਿ ਉਹ ਚਮਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਦੇ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਨਿਮਬੰਦ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਭੂਤ, ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਨਿਲਕ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਦੇ ਸਾਖਪਾਲ ਨਾਨਕ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਾਤੋਂ ਭਗਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਰਹਿੰਸ਼ ਸਿੱਧ ਹੋਣ। ਗੁਲਾਮ ਜਿੰਨੀਅਤ ਦੇ ਕਾਲੋਂ ਛੱਡਣ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਲੇ ਸੂਰਜ ਦੇ ਲਿਸ਼ਕਾਰੇ ਦਬੀ-ਕਚੀ ਲੋਕਾਈ ਪ੍ਰਤੀ ਨਵਾਂ ਸੁਨਾਹ ਲੈ ਕੇ ਆਇਣ ਲੱਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਵਾਇਆ ਤਿਲਾਕ ਸੂਰਜਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਕੌਮੀਅਤ ਸਿਰਾਜ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜੋ 'ਭੈ ਕਾਹੂ ਕੁਲ ਤੋਂ ਨਹਿ ਨਹਿ ਭੈ ਮਾਨਤ ਆਨ' ਨੇ 'ਭੈ ਕਾਹੂ ਕੁਲ ਨਾਲ ਸਰਸਾਰ ਹੋਏ ਪਈ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਘਰ ਨਾ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਲਮਾਲ ਦਾ ਫਰਕ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਉਚ ਨੀਚ ਅਤੇ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੰਗੀ-ਸਾਥੀ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਅੱਤਮ ਸੁਆਸ ਤਕ ਨਿਭਾਇਆ, ਮੁਲਮਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਲਾਲੋਂ ਤਰਖਾਣ ਜਾਤ ਦਾ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਅਨਿੰਨ ਸਿੱਖ ਭਾਈ ਲਹਿਣੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਵਜੋਂ ਗੁਰੂ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਕਰ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲਾ ਪਾਸੰਗ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਇਹ ਵੀ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਨਾਨਕ ਘਰ ਵਿਚ ਯੋਗਤਾ ਆਪਾਰ ਹੈ ਜਨਮ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹ 'ਤੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ 'ਤੇ ਬੈਠਦੇ ਹੀ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅੰਨਮ ਵਿਚ ਚਾਲਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਖੀਰੀ ਨੂੰ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਨੂੰ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਔਰਤ ਦੇ ਇਸ ਸਥਾਨ ਦੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਆਸ ਕਰਨਾ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੀ। ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਲਿੱਪੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਹੁਮਾਯੂੰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਭੈਅ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ।

ਭੇਅ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਥਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਮਰਦਾਸ ਨਾਨਕ ਘਰ ਦੀ ਨਿਰਧਾਂ-ਪਰਧਾਂ ਵਿਚ ਪਾਲੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਤੀਸਰੇ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵਜੋਂ ਗੁਰਗੱਦੀ 'ਤੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੋਏ। ਗੁਰਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬੈਠਦੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਵੰਗਾਰੇ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੰਗਾਰੇ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਏ ਡਰ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਸੁਰਬੀਰ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹਿਤ ਬਾਣੀ ਮੰਜੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਕਿ 'ਪਤ ਸੋਤੀ' ਜਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਦੂਸਰਾ ਮੰਜੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮੁਗਲੀਆਂ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਬਾਣੀ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਰੱਖ ਕੇ ਡਰੀ ਹੇਠਾਂ ਲਕਾਈ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਇਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦਾ ਭੋਅ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਜੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦਾ

ਨਾਂ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਜੀਆਂ ਉਪਰੰਤ ਬੰਦਾ ਪੀੜਿਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਹਿੰਦ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਚਾਂਦਲੀ ਸੀ ਵਿਉਂਤਿ ਅਕਬਰ ਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਅਮਲੇ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀ ਬੰਦਾ ਜੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦੀਵਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੰਗਰ ਛਕਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਨਵਾਂ ਬੰਦਾ ਖਤਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਹੱਦਾਂ ਵੇ ਕਿ ਅਕਬਰ ਦੀ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਰਜਨ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਕਰ ਸਕਿਆ ਸੀ, ਤਿਸੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੌਥੇ ਨਾਨਕ ਵਜੋਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਗੁਰਗੱਦੀ 'ਤੇ ਸੁਸੰਭਵ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਸੁੱਖਸਰ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਫੌਜੀ ਅਸਥਾਨ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮੱਕੇ ਵਜੋਂ ਸਥਾਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਪਰਮ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪਸਾਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਹਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਡਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਡਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪਰਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਲਾਮਬੰਦੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਨਿਰਪੱਖ-ਪਰਖੀ ਵਿੱਚ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਪੂਰੇ ਉੱਗਤੇ। ਇਸ ਲਈ ਚੌਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਪਰੰਪਰਕ ਉਗ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਵੇਂ ਨਾਨਕ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬੈਠਦੇ ਹੀ ਸਿੱਖ ਪਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪਸਾਰ ਨੂੰ ਨਾਨਕ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਗੇ ਚਲਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1589 ਈ. ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਐਨ ਵਿਚਾਰਤਾ ਹਰਿਮੰਦਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਤਿਕਾਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਦੀ ਨੀਂਹ ਪਾਥੀ ਮੀਸ਼ਾਂ ਮੀਰ ਕੋਲੋਂ ਰਖਵਾਈ। ਸਾਈਂ ਮੀਸ਼ਾਂ ਮੀਰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਸਕ ਸਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੂਫੀ ਸਿਲਸਿਲੇ 'ਕਾਦਰੀ' ਦੇ ਮੁਖੀ ਵੀ ਸਨ। ਗੁਰੂ

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਜੀਵਨ ਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ, ਚੌਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਦਾ ਜਨਮ 15 ਅਪ੍ਰੈਲ 1563 ਨੂੰ ਮਾਝਾ ਭਾਈ ਜੀ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ, ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ।

ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਪੰਜ, ਸੁਖਮਨੀ ਦੇ ਰਚੇਤਾ ਬਾਣੀ ਦੇ ਬੋਹਿਰਾ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਰਚੇਤਾ, ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵਿਲੀਨ, ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਤਰਨਤਾਰਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ, ਚੌਥੇ

ਕਾਗ਼ ਇਹੀ ਸੰਭਾਲਦੇ ਸਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਗੁਰੂਗੱਦੀ ਉੱਤੇ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਭਰਾ ਬਾਬਾ ਮਹਾਂਦੇਵ ਤਿਆਗੀ ਨਿਰਲੇਪ ਤੇ ਦਿਵਾਸੀ ਅਵਸਥਾ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ, ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਅਵਸਥਾ ਵਾਲੇ,

ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰੀਤਜਵਾਨ, ਨਿਮਰ, ਆਤਮ ਰਸੀਦੇ,

ਇਹੋ ਜਹੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਕਣੀ ਨਾਲ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਤੋਂ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਮਥਰਾ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਜੋਤ ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਉਹੀ ਜੋਤ ਫਿਰ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ, ਰਾਗੀ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੋਈ।

ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਦੇਵਨਗਰੀ ਪਾਂਧੇ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖੀ, ਫ਼ਾਰਸੀ ਅੱਖਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮਕਤਬ ਵਿਚੋਂ ਸਿਖੇ ਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਦਿਆ, ਪੱਤਤ ਬੈਠੀ ਕੋਲੋਂ ਬੈਠ ਕੇ ਲਈ। ਕਈ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵ ਭਾਵ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ, ਦੁਨਿਆਵੀਂ ਤੌਰ ਉਤੇ ਸਿਆਣਾ ਤੇ ਚਤੁਰ ਬੁਧੀ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕਾਰ ਇਹੀ ਸੰਭਾਲਦੇ ਸਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਗੁਰਗੱਦੀ ਉਤੇ ਸੀ।

ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਅਪ੍ਰਾਪ ਗੁਰੂ
ਤਾਂ ਤੇ ਅੰਗਣ ਭਯਾਉ
ਤਤ ਸਿਉ ਤਤੁ
ਮਿਲਾਯਉ
ਮੂਰਤ ਪੱਚ ਪ੍ਰਮਾਣ
ਪਰਖ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ
ਪਿਥੇ ਨ੍ਯਤ (ਪੰਨਾ
1408)
ਜੋਤਿ ਤੋ ਜੋਤਿ ਹੀ
ਪ੍ਰਕਾਸਮਾਨ ਹੁੰਦੀ
ਚਲਦੀ ਆਈ
ਰਾਮਾਇਨ ਗੁਰੂ ਜਗ
ਤਾਰਨ ਕਉ। ਗੁਰੂ
ਜੋਤਿ ਅਰਜਨ ਮਾਹਿ
ਧੀ। (ਪੰਨਾ 1409)
ਅਪਣੇ ਬੋਚਿਆਂ ਨੂੰ
ਪਰਖਣ ਲਈ ਗੁਰੂ
ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ
ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਦੇ ਲੜਕੇ
ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪੀ ਚੰਦ ਉਥੇ ਭਰ
ਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਵੇ
ਾ ਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਬਹੁਤ
ਅੰਨ੍ਹੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹ
ਜੀ ਕਿ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ
ਜੀ ਜੀ ਗ਼ੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ
ਨਾ ਮਿਲਾ ਲਾਉਂ। ਗੁਰੂ

ਦਿਆਲੂ, ਸਮਦਰਸੀ ਤੇ ‘ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਆਪਿ ਪ੍ਰਮੇਸੁਰ’ ਸਰੂਪ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰੱਬੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਝਲਕ, ਭੱਟਾਂ ਦੇ ਸਵਯਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਭੱਟ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ‘ਪਰਤਖੁ ਹਰਿ’ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ

ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਉਥੇ ਚਲੇ
ਜਾਣ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ
ਜਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਬਹੁਤ
ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਹਨ। ਅਸਲ ਡਰ ਉਸ
ਨੂੰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ
ਕਿਤੇ ਉਸ ਦੀ ਗ਼ੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ
ਗੁਰਗੱਦੀ ਨਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਗੁਰੂ

ਬਾਕੀ ਸਫਾ 7 'ਤੇ

ਭਾਈ ਦੇ ਬਹਿਗੁ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਜਨਮ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਰਚਣ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸੂਫੀ ਸੰਤਾਂ, ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਇਕੱਤਰ ਕਰ ਕੇ ਜੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਕੀਤੀ। ਚੌਥੀ ਅਕਤੂਬਰ 1605 ਨੂੰ ਜਹਾਂਗੀਰ ਤਖਤ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਤਾਂ ਖੁਸਰੋ ਤਖਤ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਮਾਮੂਸ਼ੀ ਨੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਘਿਰ ਗਿਆ। ਤੀ.ਕੇ. ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, "ਜਹਾਂਗੀਰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਿੱਨੀ ਵਡਿਆਈ ਵੇਖ ਕੇ ਸਦਾਸੀ ਜੀ। ਜਹਾਂਗੀਰ ਖੁਸਰੋ ਨੂੰ ਜਾਨ ਤੋਂ ਵੀ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਣਨ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਕਿ ਖੁਸਰੋ ਗੁਰਗੱ ਬਣ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਮਦਦ ਹਾਸਲ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਵੇਗਾ। ਖੁਸਰੋ ਦੇ ਬਾਗੀ ਹੋਣ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣ ਕੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖੋਹਲੇ ਲਾਗੀ-ਉਲਾਹ ਨੂੰ ਖੁਸਰੋ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪਿੱਛੇ ਭੇਜਿਆ ਪਰ ਖੁਸਰੋ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਖੁਸਰੋ ਜਰਨੈਲੀ ਸਤਕ ਰਾਹੀਂ ਲਹੌਰ ਵੱਲ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਖੁਸਰੋ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੀ 15 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨ ਤੋਂ ਤੁਰ ਹਿਮਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਘਬਰਾਇਆ ਹੋਇਆ ਤਰਨਤਾਰਨ ਆ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਤਰਨਤਾਰਨ ਵਿਖੇ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਤੋਂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆਇਆ। ਇਥੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਵੀ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਖੁਸਰੋ ਕਈ ਵਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਤਰਨਤਾਰਨ ਆ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਨੇ ਸ਼ਰਨ ਆਇਆਂ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਛਕਾਇਆ, ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਸੰਗਾਹ ਅਤੇ ਭਾਈ ਜੈਜੀ ਜੀ ਨੇ ਤਲਵਾਰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, "ਮਾਸਾਂ ਨੇ

ਸਮਾਜਤ ਪਕੜਨੇ ਹੈਨਿ ਸੋ (ਗੁਰੂ) ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕਰ ਪਕੜਨੇ ਹਨ, ਸਮਾਂ ਗਲਗਲ ਦਾ ਵਰਤਨਾ ਹੈ। ਸਮਾਜਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਮੀਰ ਦੀ ਮੀਰੀ ਖਿੱਚ ਲੈਣੀ ਹੈ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰ ਪੀਰ ਦੀ ਪ੍ਰੀਰੀ ਲੈ ਲੈਣੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਛੇਵਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਯੁਗਰੁ ਰਹਿਣਾ।" (ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਭਗਤ ਮਾਲਾ, ਸਫਾ 158)।

"ਸੂਰਮੇ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਧਰਮ ਦਾ ਜੁੱਧ ਪੈਸੇ, ਜੋ ਕੁਝ ਪਾਸ ਹੈ, ਸੋ ਦਾਨ ਕਰੇ। ਲੁਟੇ ਨਾ, ਦਾਨ ਕਰ ਸਮਾਜਤਾਂ ਵਿਚ ਬਰਕਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।" (ਉਰੀ, ਸਫਾ 149)।

ਲਾਹੌਰ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰਬਿਸ਼ਾਕ (ਗੁਰੂ) ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਨੂੰ ਆਖਮੀ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ, "ਆਪਣੇ ਤਖਤ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰ ਕਰੋ ਕੋ ਬੈਠੋ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਅਨਸਾਰ ਫੈਲ ਰੱਖੋ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਨੇ ਸਿੱਖ ਫੌਜ ਦੇ ਐਲਾਨਕਾਰੀ ਸ਼ਰੂਅਤ ਕੀਤੀ। ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੁਖੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੈਠੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਫ਼ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਰਸਾਰ ਕੀਤਾ।

"ਭਾਈ ਗੋਬਿੰਦ ਦੀ ਬਾਇ ਪਸ਼ਾਇਆ। ਭਾਈ ਲਗੇਰਾਸ ਨੂੰ ਬੋਹਿ ਸਾਖਾਇਆ। ਸਾਭਾ ਲੁਗੇਰਾ ਸੀਸ" ਇਹ ਨਿਸਚਾ ਆਇਆ। ਅਸੀਂ ਹੋਇਆ ਤੁਰਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਇਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਨੀ ਹੈ ਯੁਜਤ। ਤੁਸਾਂ ਦੁਆਬੇ ਵਿਚ ਕਰਨਾ ਟਿਕਾਵਾ। ਰਜਾਇ ਖਵੰਦੇ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਈ। ਸਰੀਰ ਹੈ ਛੂਟਣਾ। ਸੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ। ਸਾਹਿਬ ਮਥਾ ਟੇਕ ਵਿਦਿਆ ਹੋਇ ਗਏ। ਦਮਣ-ਚੋਕਤੀ ਦਾ ਵਾਟਭ ਭਏ (ਕੋਸ਼ਾਵਲੀ ਨਾਮ ਦਸਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ, ਬੰਸ ਰਸਿਯ ਵਿੱਛਰ, ਪਥਕ ਪਣਿਆਲਾ, 1972, ਸਫਾ 54-55)। "ਦਸਿਸਤਾਨ-ਇ-ਮੁਜਾਹਿਦ" ਦਾ ਕਰਤਾ ਮੁਬਿੰਦ ਜੁਲਕਾਰ ਅਰਦਾਸਤਾਨੀ ਸਾਸਨੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, "ਦਸ ਜੰਨਤ ਵਾਸੀ ਨਹੁੰਦੀਆਂ ਮੁਖਰੋ ਜਹਾਂਗੀਰ ਬਾਦਸਾਹ ਨੇ ਸਾਹਜਾਸਾ ਪਖੰਦ ਨੇ ਗਿਰਭਤਾਰ ਕਰੇ।"

ਬਾਣੀ ਦੇ ਬੋਹਿਥੂ ਰਾਗ

ਲਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਗਿਰਫਤਾਰੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਸਰੋ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਿ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਵਿਰੁੱਧ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਦੁਆ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਜੁਰਮਾਨਾ ਮੰਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਰੋਗਿਸਤਾਨ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਤਪਸ਼, ਗਰਮੀ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਤੇ ਵਸੂਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਟਕਸੀਲਾਂ ਕਾਨਨ ਗਾਣੇ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਹਿਜਰੀ, ਸੰਨ ੧੦੧੫ ਹਜ਼ਾਰ ਪੰਦਰਾਂ (1015 ਹਿਜਰੀ) 'ਚ ਹੋਈ।

-ਡਾ. ਜਸਬੰਤ ਸਿੰਘ
9906

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ

ਕ ਪਤਰੇ, ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ, 'ਫੁਲਵਾੜੀ' ਲਾਹੌਰ
ਦੀ ਮਾਰਚ-ਅਕਤੂਬਰ 1931, ਸਫਾ 9)

ਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ
5-66604

ਨ ਦੇਵ ਜੀ

ਕੋਈ ਸੱਚਾਈ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ 'ਤੁਸ਼ਕਿ - ਅੰਧਾਂਗੀਰੀ' ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ। ਭਾਈ ਅੱਧਾ ਕੋਲੋਂ ਇਕ ਲੱਖ ਪੰਦਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਈਆ ਵਸੂਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂਗੀਰ 'ਤੇਅਕ -ਜਹਾਂਗੀਰ' ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਥਾਰੇ ਸ਼ਾਸ਼ਤ ਲਿਖਵਾਏ, 'ਗੰਗੇਦਿਵਾਲ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਵਿਚ ਚਰਿਆ ਬਿਆਸ ਦੇ ਲਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪੀਰਾਂ-ਬੁਰਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਵਿਚ ਅਰਨਾਨ ਨਾਮ ਦਾ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਬੁਧਤ ਸਾਰੇ ਭੋਲੇ-ਭੋਲੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਸੀ ਸਹਿਤ ਮੁਹਤਬ ਤੇ ਬੇਸ਼ਾਨ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਰਹਿਤ-ਬਹਿਤ ਦਾ ਮੂਰਦਿ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਲੀ ਤੇ ਪੀਰ ਹੋਣ ਦਾ ਨਗਾਰਾ ਵਜਾਇਆ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸੀ। ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ 'ਗੁਰੂ' ਆਖਦੇ ਸਨ। ਸਾਰੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਸਨ।

...ਉਸ ਦਾ ਲਾਲ-ਅਸਬਾਬ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਕੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ 'ਸਿਆਸਤ ਅੰਤੋਂ ਯਾਸਾ' ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।' ਇਹ ਇਕਕਾਫ਼ ਸਰਾਂਗੀਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਗੁਰੂ ਅਰਨਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਛੇ ਦਿਨ ਬਾਅਦ (ਭਾਵ 6 ਜੂਨ 1606) ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੈਨੀਵੀਰੀ 'ਤੇਅਕਿ-ਜਹਾਂਗੀਰ' ਵਿਚ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਤਸੀਹੇ ਅਤੇ ਕਸ਼ਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਆਉਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ 'ਤੱਤੀ ਤਵੀ' ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ, ਸਰੀਰ ਉੱਤੇ ਗਰਮ-ਗਰਮ ਰੇਤ ਪਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਹ ਵਿਚ ਉਬਾਲਿਆ ਗਿਆ।

"ਚਬਿਸਤਾਨ" ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਨਾ ਦਿੱਤਾ, ਗਰਮ-ਸੋੜਦੀ ਰੇਤ 'ਚ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਖੱਬਾ ਹੱਥ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਸੀਸ 'ਚੋਂ ਲੂਹ ਨਿਕਲਦਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਤਾਂ ਪੱਥ ਦਿੱਤਾ ਤਕ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਛਾਣਿਆਂ ਭਰੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ 30 ਮਈ 1606 ਨੂੰ ਹਾਵੀ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਿੱਥੋਂ ਲੂਹ ਲੱਪ ਹੋ ਗਏ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ

ਦੇ 29-30 ਮਈ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅੰਤਿਮ ਪੀੜਤ ਸਨ ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਅੰਡਲੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਦੇ ਕੁਝਾਂ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸਨ : ਸਤੀ ਅਦਰਾਸਿ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰੇ, ਸਰਬ ਕਲਾ ਅਭਿਨਾਤੀ॥ ਪ੍ਰਗਟ ਭਈ ਸਗਲੇ ਜਗਤ ਵਿਚ, ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਕੀ ਵਡਿਆਈ॥ (ਸੋਹਿਰ ਮਹਲਾ 5)। ਇੰਜ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਅਦਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸਾਧ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਤੁਕ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵੇਲੇ ਲਿਖੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਉਹ ਫੀਰ ਦੀ ਇੰਤੀ ਸੀ। ਪਿੰਮਾਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜਗਗੀਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਤਅਸਿਬ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਾ ਸੁਆ ਅਤੇ ਤੰਗਵਿਲ, ਚੰਦ੍ਰਾਪੁਰ ਅਤੇ ਸਾਸਿਸਾਂ, ਪਾਨੀਕੋਟ ਕਾਟਣਦੇ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਤਸੀਹੇ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਉਮਤ ਤੁਰਤ-ਤਵਾਰੀਖ਼ ਤਾ ਲੋਕਾਂ ਲੋਕਪਣ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲਾ ਲਹੂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਹੈ, ਅੱਖਾਂ ਰੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਦਿਲ ਪਾਟਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਨ ਹੋਰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਲਮ ਤਨ ਹੋਰਨ ਅੱਖਾਂ ਧੂਂ ਫਿਸਾ ਦਿੰਦਾ ਗਿਰਿਆ ਦਿਲ ਬਿਰਿਆ ਦਾ ਜਾਨ ਹੋਰਨ ਹੈ ਸ਼ਬਦਸ਼ਾਹੀ ਅਕਬਰ ਨੇ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਨੇੜਿਓਂ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਸੇਵਕ ਕੀ ਭਗਿਆ ਪੁਸ਼ਪਰ ਦੀ ਬਗਾਵਤ ਸਮੇਂ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ 'ਚ ਕੀ ਸ਼ੇਖ ਸਰਹੰਦੀ ਨੇ ਫੀਰੀ ਬੁਖਾਰੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਜਿਸ਼ ਧਾਰੀ। ਜਗਗੀਰ ਤਾਂ ਕੋਲ ਬਹਾਨਾ ਲੈ ਭੱਜਦਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਸ਼ੇਖ ਅਹਿਮਦ ਸਰਹੰਦੀ ਨੂੰ ਹੋਈ ਤੇ ਚਿੱਠੀ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਮੁਖੀ ਚੌਲ ਸ਼ੇਖ ਫੀਰੀ ਬੁਖਾਰੀ (ਮੁਰਤਜਾਨ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਨਵੇਂ ਅਧਿਆਤਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ। ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੇ ਮੌਤ ਹੈ ਵੁਹ ਕੌਮ ਕੀ ਹਯਾਤ ਹੈ ਹਯਾਤ ਕੀ ਹਯਾਤ ਹੈ, ਔਰ ਮੌਤ ਭੀ ਹਯਾਤ ਹੈ।

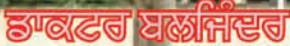
ਬਾਣੀ ਦੇ ਬੋਹਿਥ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ

-ਡਾ. ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ
99065-66604

ਨੈ। (ਕੁਝ ਕੁ) ਭਾਗਨੁ ਸਿੱਖ ਬਿਤਿਆਸਕੁ ਅਸਲੁ ਫਿਰੁ ਜਰਾਮਨਾ ਕਰਨੁ ਦੀ ਗੱਲ

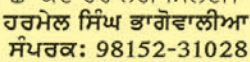
98158-08506

ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਦੇਖਾ-ਦੇਖੀ ਮੱਧ-ਵਰਗੀ ਮਾਪੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫਰੂਜ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਵਾਰੋ-ਨਿਵਾਰੇ ਕਰ ਦੇਣ। ਉਹ ਮਾਪੇ ਅੱਖੇ ਹੇਠੋਂ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਟਿਊਸ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਭੇਜਦੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿੰਦਗੀ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਕਾਮ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਣ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਹੀ ਸਟਰੈਂਸ 'ਚ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਅਜਿਹੇ ਦਬਾਅ ਬੱਚੇ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦੇ ਅਤੇ ਖੁਦਕਸ਼ੀਆਂ ਵਰਗੇ ਗਲਿਤ ਕਦਮ ਦੀ ਪੱਟ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਸੋਚਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੰਪਨੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੰਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਐਨੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਭੇਂਟੇ ਅਤੇ ਸ਼ੋਅਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਐਨੇ ਪੈਸੇ ਕਿਉਂ ਅਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ? ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਯੁੱਧਸ਼ੀਲੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਸੁਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦਿੰਦੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਹੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬੋਝਾ ਭਟਾ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤ 'ਚ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਹੋਭ ਹੀ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਗਗਨਦੁੱਬੀ ਮੁਨਾਫ਼ਿਆਂ ਦੇ ਗ੍ਰਾਫ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਉਚਾਈਆਂ ਤੱਕ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ 'ਘਤਿਤਾਂ' ਘੜਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਤਾਂ ਉਹ 'ਮਹਾਨ' ਹਸਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਅਜ਼ਾਦੇਦਾਰੀ (ਮਨਪੁਸ਼ੀ) ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਕਰਿੰਦੇ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇਹਦੇ 'ਚ ਕੋਈ ਵੀ ਰੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੰਪਨੀਆਂ ਆਪਣੀ ਅਜ਼ਾਦੇਦਾਰੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਕਮਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਡਾਟਾ ਬੋਸ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜੇ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਹੀ ਐਂਡਰਾਇਡ ਦੇ ਏਕਾਧਿਕਾਰ

ਤੋਰੀ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੰਦੀ। ਸੂਬੇਦਾਰਨੀ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮੌਰੀ ਮਾਂ ਜਦੋਂ ਜਵਾਦੁਰੀ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਪਾਲਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਤੀ ਦੇ ਸਾਥ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਦਰਦ ਕਿੰਨਾ ਭਿਆਨਕ ਤੇ ਡਰਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਿੱਛੇ ਭਾਤ ਮਾਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮਾਂ, ਸੱਚਮੁੱਚ ਤੂੰ ਦੇਵੀ ਦਾ ਰੂਪ ਲਗਦੀ ਤੇ ਅੱਤੇ ਹੋਰ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਧੁੰਡ ਮੁੱਥੇ ਲਾਉਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ, ਤੇ ਜਦੋਂ ਰਾਤ ਵਾਲੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਾਂ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਰੋਲ੍ਹ ਅਦਾ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਪਿਤਾ ਦੀ ਯਾਦ ਨਾ ਆਉਣ ਦਿੰਦੀ। ਅੱਜ ਜੇ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੋਵਾਂ ਤਾਂ ਤੇਨੂੰ ਮਿਲੇ ਇਕੱਠੇ ਵੀ ਦੁੱਖ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਤੇਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸੁਖ ਦੇ ਮੇ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ। ਤੇਰੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਮੈਂ ਹੋਰ ਵੀ ਸ਼ਿਦਤ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਂ ਵਰਗੀ ਠੱਠੀ ਛਾਂ ਕਦੇ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ।

ਹਰਮਲ ਸਿੰਘ ਭਾਗੋਵਾਲੀਆ
ਸੰਪਰਕ: 98152-31028

ਕੀ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪੱਖ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ-ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੋ ਪੈਦਾ ਹੋਣ, ਫੈਲਾਏ ਹੋਣ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਸੋਚੀਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਕੀ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਮਗਰ ਲੱਗ ਗਏ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਕੀ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲੀ, ਇਕ ਘੁੱਟ ਜ਼ਖਮ, ਮਿੱਟ ਤੋਂ ਕੀ ਘੁੱਟ ਸਮਾਂ ਤੇ ਸਭ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਸਭ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਨਤੀਜਾ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਦਵਾਈ ਕੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਫੌਰੀ ਆਰਾਮ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇ ਕਰੇ ਲਗਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਲਗਾਤਾਰ ਅੰਦਰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਟੁੱਟ-ਤੋੜ ਨਹੀਂ ਫਿਰ ਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਲਈ ਇਹ ਸਭ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਮੈਂ ਫਿਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਪੂਰੇ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਕਿ ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਬਿਮਾਰ ਹੋਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ।

ਆਂਤੜਾ, ਪੈਨਕਰੀਆਸ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੋਂ-ਬਾਹਰੋਂ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਲਈ ਲੜਨ ਲਈ ਇਸ ਕੋਲ ਲਿੰਫੋਸਾਈਟ, ਟੀ-ਸੈੱਲ, ਬੀਡੀ-4 ਸੈੱਲ ਆਦਿ ਹਨ। ਇਹ ਬਾਹਰੀ ਜਰਮਾਂ, ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕਣਾਂ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮਾਰੂ ਤੱਤਾਂ ਨਾਲ ਪੈਂਤੜਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ

ਲਈ। ਸਿੱਖ ਚਾਮਕ ਆਇਆ ਸਿੱਖਤਾਨੀ ਲਈ। ਉਹ ਸਮਾਜ ਦੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਚਾਕ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦਾ। ਤਤਕਾਲੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਵਾਪਾਕ ਹੋਰ ਸਾਫ਼ਾਈ ਉਹ ਨੀਂਹ ਨਾਲ ਤੇਂਦਰਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰ ਪਾਸਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਨਕਾਰੀ ਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ। ਲਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਹ ਫਿਰ ਭਾਸ਼ਿਤ-ਰਚਨਾ ਲਈ ਸਾਫ਼ੀ ਨਤੀਜੀ ਹੈ।

ਜਿਸਦੇ ਚਿੰਤਕਰ ਲਈ ਉਹ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿੰਤਕ, ਅਨੰਦਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

"ਇਸ ਅੰਤਿ ਸਿੱਖਤਾਨੀ ਲਈ ਕਈ ਅੰਤਾਂ ਅੰਤਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਇਹ ਕੋਲਕ ਉੱਚ ਹੋਣਾਂ" ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ, ਇਹ ਤੇ ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਅਪਣੇ ਹਰ ਕੋਲੇ ਵਿਚ ਉਹ ਭਰੀਕ ਤੇ ਭਰੀਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

"ਇਸਨਾਲ ਹੀ ਸਿੱਖਤਕ, ਮੁਢਲਾ ਭਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਉਹ ਦੀ ਕਮਾਈ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਨੂੰ ਹੀ ਵਾਜ-ਪ੍ਰਭੂਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖਤਕ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਈ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਚਾਮਕ ਇਸਨਾਲੀ ਸੰਘਤਕ ਹੈ ਹੀ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸਨਾਲ ਨੇ ਮਾਪਦੇ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਹਿਤ ਇਕ ਨਾਲ ਤੇ ਹੀ ਵੱਧ ਸ ਤਕ ਨਾਲੀ ਵੈਕ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨਾਲੀ ਸਾਜ਼ੁਕ ਕਰ ਦਿੰਦਾ।

"ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਹਈ ਸਿੱਖ ਚਾਮਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚੀ ਉਹ ਪ੍ਰਭਾਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਸਿੱਖਤਕ ਕਰਿਤੀ ਕੁਝੀ ਸਾਹਾਇਗੀ ਵੱਲੋਂ ਇੱਥੇ ਲੋਕਾਂ-ਹਰਾ ਪਾਸੇ ਅੰਤੀ ਸਿੱਖਤਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਯਾਦਗਰੀ ਹੰਦਰਾ ਹੋਇਆ, ਖੰਭੇ-ਪੱਥੀ ਸੋਚ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਤ ਦੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਅੰਤਿ ਕਰਮ, ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾਵੇਰੀ ਸ਼ਾਹਾਦਤ ਮੁਢਲਾਕਾ ਹੋਇਆ ਹੀ ਨਭਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

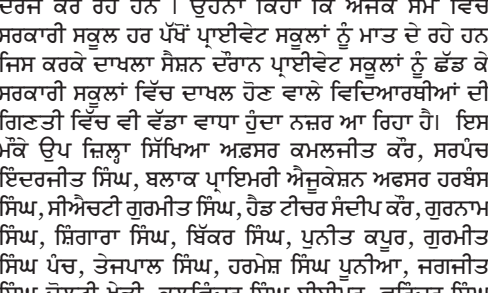
—ਡਾ. ਹਯਨੀਰ ਸਿੱਖ ਸੰ

ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨਾਲ 12 ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸੰਬੰਧਤ ਵੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਣਮਾਨ ਦੀ ਰਜਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਾਇਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵਿਅੰਗ ਦੇ ਤਰੀਕ ਵੀ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਕਿਸਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਇਸ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿੱਚ 11 ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਅਣਗਹਿਲੀਆਂ ਬਾਰੇ ਟਕਾਵੱਸ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਵਟ ਵਾਲੀਆਂ ਖਾਦਾਂ ਅਤੇ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਦਵਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਅਵੇਸਲੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਹੇਠ ਦਬੋਤ ਕਰਕੇ ਖੁਦਕਲੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਬਾਭ ਨਹੀਂ ਫ਼ਤੂਰੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬੇਰੁਖੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਖੂਹ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਰਹੀ ਹੈ। 'ਮੇਕਾ ਤੂੰ ਸੋਭਾਲ ਜਟਮ' ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਸਮੇਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਬਰ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਜਦੋਜਿਹਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਸਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਫ਼ਸਲ ਪਾਲਦੇ ਹਨ, ਪੁੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਜਬ ਮੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਨਾਮ ਵਾਲੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਸ਼ਾਸ਼ਤ ਤਹਿਤ ਲੀਹੋਂ ਲਾਹੁਣ ਮੇਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬੇਰੁਖੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਰਾਕੇਸ਼ ਟਿਕੈਤ ਦਾ ਭਾਵੁਧਰਤ ਭਾਵਕਤਾ ਦੇ ਵਿੱਚ ਵਹਿਣ ਸਮੇਂ ਤਿਹੋਂ ਰੁੱਬਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਰੇ ਰੁੱਬਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਹੁਣ ਫੁਕ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਸਿੱਧੇ ਹਰਿਆਲ ਵੀ ਹੋਂ ਹੈ। ਉਥੇ ਹੀ ਹੜ੍ਹ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਰੋਨਾ ਕਾਲ ਦੇ ਮਾੜੇ ਪਛਾਣੇ ਅਤੇ ਅਮੀਰ ਪ੍ਰਭੂ

ਵੇਲੇਂ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਤੇ ਕਿੱਤੂ ਪੁੱਤੂ
ਲੱਡੀ ਰਹੀ। ਆਟਾ ਦਾਲ ਵਰਗੀਆਂ
ਮੁਫਤਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਕੀਆਂ ਲੋਕਾਂ
ਨੂੰ ਮੰਗਤੇ ਬਣਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।
ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਨਾਲ
ਸੰਬੰਧਤ ੪੮ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਹਨ।
ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਲਾਭ ਵੀ ਗਿਣੇ ਚੁੱਥੇ
ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੀ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਗ਼ਰੀਬੀ ਤੇ
ਰੋਜ਼ਗ਼ਾਰੀ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ
ਸਪਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਭਗਤ ਸਿੰਘ
ਨੇ ਲਏ ਸੀ, ਉਹ ਸਾਕਾਰ ਨਹੀਂ
ਹੋਏ। ਇਕ-ਨਾਇਕ ਦਿਨ ਲੋਕਾਂ
ਬਗ਼ਾਬਤ ਕਰਨਗੇ, ਫਿਰ ਅਸਲ
ਆਜ਼ਾਦੀ ਆਵੇਗੀ। ਅਮੀਰਾਂ ਦਾ
ਹੱਕਰ ਗ਼ਰੀਬ ਤੋੜਨਗੇ।
ਦੇਹਰੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੇ ਲੋਕ ਸਭ ਤੋਂ
ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ
ਸਮੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੇ ਲਡੀਆਂ ਦੀ
ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ
ਤਾਂ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖ ਦਿਤੀ ਪੁੱਤੂ
1984 ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ
ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਦੁਰਾਚਾਰ ਬਾਰੇ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੇ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ
ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ, ਹਰੀ ਸਿੱਖ ਚਮਕ
ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ
ਕੀਤਾ ਹੈ। 'ਮਈ ਦਿਵਾਤਾ...'
ਜਿਹੜੇ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ
ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ
ਵਾਜ਼ਾ ਜਿਹਨਾਂ ਨਾਲ ਹੋਰ ਮਿਲੇ
ਰਿਵਾਜ ਪੁੱਤੂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ
ਲਈ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ
ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਬਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।
ਸਿੱਖੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ
ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਪੀਆਂ ਹਰ ਖੇਤਰ
ਜਿਥੇ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਪੁਲਿਸ, ਜਿਵਲਾ,
ਸਿਲਟਰੀ, ਪੁਲਾੜ ਵਿੱਚ ਮੋਹਰੀ
ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।
ਗਿਆਨ ਦੇ ਦੀਵੇ ਜਿਹਦੀ ਵਿੱਚ
ਕਮਾਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਧਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਡੋਰਿਆਂ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ
ਗਈ ਹੈ। ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਿੱਖ
ਚਮਕ ਤੋਂ ਹਰ ਵਧੀਆ ਕਵਿਤਾਵਾਂ
ਲਿਖਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ
ਹੈ।

ਕੌਮੀ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਰਾਹੀਂ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਰਹਿ ਰਹੇ ਵਿਅਹੁਤ ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੀਤਾ ਇਕੱਠੇ

ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਾਰੂ ਵਿੱਦਿਅਕ ਮਾਹੌਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਾ ਕੇਵਲ ਪੜ੍ਹਾਈ ਬਲਕਿ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ

ਭੰਗੂ, ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਝਾਂਮਪੁਰ, ਸ਼ੁਕਰਦੀਨ, ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਸਿੰਘ, ਹੈਪੀ ਭੈਣੀ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ ਅਤੇ ਪੀਏ ਸਤੀਸ਼ ਲਟੌਰ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਆਗੂ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਕਾਲਜ ਵਿਖੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਰੈਕਥਾਮ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਆਗਾਜ਼

ਚਾਹੀਦੀ। 3 ਦਿਮਾਗੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਠੀਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਾਕੀ
ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 4 ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ, ਪਰ
ਦੇ ਜੁਲਮ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ
ਚਾਹੀਦਾ। ਆਦਿ ਇਹ ਸਭ ਐਮ ਐਲ ਏ, ਆ
ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਰ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨਾ

ਚਾਹੀਦੀ। 3 ਲੇਸਮਾਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਠੀਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 4 ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੁਲਮ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਆਦਿ ਇਹ ਸਭ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਅਜੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਉੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦੁਹਾੜੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਿੰਨੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਵਰਗੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਾਡੇ ਕੁਝ ਕੁ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਐੱਮ ਪੀ, ਐੱਮ ਐਲ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੱਧ ਤੋਂ ਜ਼ੀਰੋ ਹਨ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਘਾਟਦਾਰ, ਡਾਕਟਰ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਜੱਜ, ਵਕੀਲ ਦੀ ਰੋਟ ਅਜੀਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਜਵਲ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਕਰੀਂਦੇ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਰਹਿ ਸਕੇ ਕੇ ਫਾਰਮ ਭਰ ਲੈਂਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਐੱਮ ਪੀ, ਐੱਮ ਐਲ ਵੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਤਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੁੱਥ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇਕ ਪੀ ਐੱਚ ਡੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਵਿਅਕਤੀ ਇਕ ਅਨਪੜ੍ਹ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵੋਟ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਉਜਵਲ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਚੋਣ

ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪਲਾਸਟਿਕ ਰੋਕਥਾਮ ਸਾਡੀ ਸੰਯੁਕਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ, ਜਲ, ਹਵਾ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖ ਸਕੀਏ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਕਾਲਜ ਦੇ ਬਾਣਨੀ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਲਵਨੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਾਲਜ ਵਿਖੇ ਲਗਾਤਾਰ 5 ਜੂਨ ਤੱਕ ਚੱਲੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਚਨਾਤਮਕ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੀ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਸਟਾਫ਼ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਨੀਤੂ ਤੇਹਨ, ਡਾ. ਅਜੈ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਵਿਜੇ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾ. ਰਜਨੀਸ਼ ਠਾਕੁਰ ਆਦਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਐਸਿਤੁਪਾਲ ਸਿੰਘ 94.4% (ਕਮਰਸ) ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ,
ਐਸਿਤੁਪਾਲ ਸਿੰਘ 91.4% (ਕਮਰਸ) ਨੇ ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ,
ਕਰਨਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 91.2% (ਕਮਰਸ) ਨੇ ਤੀਜਾ ਸਥਾਨ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਵਾਨੀਤ ਕੌਰ 91%
(ਸੁਪਰ ਮੈਡੀਕਲ) ਅਤੇ ਹਰਲੀਨ ਕੌਰ 90% (ਕਮਰਸ) ਅੰਕ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਗਰਲੀਨ ਕੌਰ, ਜਸਿਕਾ ਬੇਦੀ, ਜਵਾਰਸ

ਅਰਜੁਨ ਕੌਰ, ਹਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ
ਪਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਸੰਜਪੁਰੀ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ, ਜਨਵਰੀ ੨੦੧੭ ਵਿੱਚ, ਪਲਵੀ, ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਅਮਨੋਲ ਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਇੰਦਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਕਿਰਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਗੁਗਮੀਨ ਕੌਰ, ਨਵਣ ਕੋਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਬਿਰਦੇਸ਼ ਸਿੰਘ, ਅਖਮਾਨ, ਤਰਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਇਨਵੀਰ ਕੌਰ, ਸੁਖਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਮਨਰਾਜਵੀਰ ਕੌਰ, ਰਮਨਜੋਤ, ਪਵਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਸ਼ਮੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਅੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ੍ਰੀ ਅਨਿਲ ਚੋਪੜਾ ਅਤੇ ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੰਗੀਤਾ ਚੋਪੜਾ ਦੁਆਰਾ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਟਾਫ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੰਗੀਤਾ ਚੋਪੜਾ ਦੁਆਰਾ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵੱਡੀ ਕੋਠੀ ਗਈ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਲਵ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਕ ਨਾਲ ਪਾਸ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸ੍ਰੀ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਮਿਹਨਤ ਨੇ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਨਤੀਜੇ ਲਈ ਸ਼ੁਭਾਕਾੰਞਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉਜਵਲਵਾਲੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਸ਼ੁਭਾਕਾੰਞਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ।

21/1 (1-4), 3/1/1 (1-4), 19 (8-0), 3/20 (8-0), 4/5 (8-0), 6 (8-0), 24 (8-0), 3/11 (8-0), 12 (8-0), 13/1 (0-14), 4/14/

ਸ਼੍ਰੀ ਹੇਮਕੁੰਟ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ 'ਚ ਭਾਰੀ ਉਤਸ਼ਾਹ

ਪੰਥਾਂ ਭਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਅੱਜ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰ. ਸ਼ਾ ਸ ਨਿ ਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਾ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਮੀਟਿੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੱਬਿਦ ਘਾਟ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਯਾਤਰਾ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗੱਬਿਦ ਘਾਟ, ਗੱਬਿਦ ਧਾਮ ਅਤੇ ਹੇਮਕੁੰਟ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮਾਰਗ ਭਾਤਕਰੀ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਗੱਬਿਦ ਘਾਟ ਤੇ ਗੱਬਿਦ ਧਾਮ ਵਿਖੇ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਐਸਡੀਆਰਐਫ, ਪੁਲਿਸ ਬਲ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਬਰਫ ਦੇ 3 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣਗੇ। ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਯਾਤਰੀ ਆਪਣੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਆਉਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇ। ਸ਼੍ਰੀ ਹੇਮਕੁੰਟ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਅਹਿਮ ਪੜਾਅ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੱਬਿਦ ਘਾਟ ਵਿਖੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸਜਾਵਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਰੰਗ ਬਰੰਗੀਆਂ ਰੌਸ਼ਨੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਰੁਸ਼ਨਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਗਤ ਲਈ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।

‘ਚ ਵੇਚੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਆਈਫੋਨ ਅਮਰੀਕਾ ‘ਚ ਬਣਾਏ ਜਾਣ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ, 24 ਮਈ (ਚ ਨ ਸ): ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਬੁੱਕ ਹਾਰਬਰ ਨੂੰ ਐਪਲ ਦੇ ਸੀਈਓ ਟਿਮ ਕੁੱਕ ਨੂੰ ਸਮਾਤ ਚੌਥਾਣੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਵੇਚੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਆਈਫੋਨ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ-ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 25% ਟੈਰਿਫ਼ ਚਾਰਜ਼ਗਨ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।" ਟਰੂਥ ਸੋਸ਼ਲ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸੋਸ਼ਲ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਐਪਲ ਦੇ ਟਿਮ ਕੁੱਕ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਵਿਣਨ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਈਫੋਨ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਜਾਣਗੇ, ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਜਦੋਂ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕੁੱਕ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪਲਾਟ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਕੁੱਕ ਨੇ ਟਿਮ ਕੁੱਕ ਨਾਲ ਬੋਝੀ ਜਾਗੀ ਪਰੋਸ਼ਾਨੀ ਹੋਈ ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ। ਉਹ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਹਿਰਮਾਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰੋ। ਐਪਲ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਆਈਫੋਨ ਚੀਨ ਵਿੱਚ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਸਮਾਰਟਫੋਨ ਉਤਪਾਦਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਪਲ ਨੇ ਮਾਰਚ 2012 ਅਗਸਤ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 22 ਬਿਲੀਅਨ ਮੁੱਲ ਦੇ ਆਈਫੋਨ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਾਲ ਲਗਭਗ ਨਾਲੋਂ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਪਲਾਤਾ 60% ਚਾਰ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ।

ਵਿਧਾਇਕ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤੀ ਯਾਤਰਾ ਤਹਿਤ
ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਕੀਤਾ ਸਮਾਗਮਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ

ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਕੰਡਿਆਲੀ ਤਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਪਾਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇਗੀ: ਕਮਾਂਡਿੰਟ ਪਿਛਾੜੀ ਸਿੰਘ

ਸਿੰਘ/ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ): ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦੀ 160ਵੀਂ ਬਣਾਲੀਅਨ ਵਿੱਚ ਮੇਘਾਲਿਆ ਦੇ ਤਬਦੀਲ ਹੋਏ ਬੀਐਸਐਫ ਟਾਈਪ ਦੀ ਟਿੱਪਿਕਾ ਬਾਅਦ

ਗੀਤਾਂ ਵਿਕਾਸ ਫਰੰਟ, ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਉੱਖੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕਲੱਬ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਰਸਾ ਨਾਲ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾ ਮੂੰਹ ਮਿੱਠਾ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਮਾਂਡੇਟ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਬੀਐਸਐਫ ਦੇ ਜਵਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਸਰਹੱਦੀ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਜਾਵਾਂਗਾ, ਇਸ ਲਈ ਸਰਹੱਦੀ ਪੇਤਰਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਐਸਐਫ ਦੇ ਆਈਜੀਜੀ ਪੰਜਾਬ ਫਰੰਟੀਅਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਕੰਡਿਆਲੀ ਤਾਰ ਦੇ ਪਾਰ ਬੋਨੇ ਦੀ ਬਸਲ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਲਈ ਸਵੇਰੇ 8:00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5:00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੋਣਾ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਗੋਰਾ, ਕਿਸਾਨ ਬੀਐਸਐਫ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੇਠ ਪੇਤਰੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, 24 ਮਈ ਗੰਗੀਪੁਰ ਪੁਰ ਵਿਖੇ ਕੋਠੀ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕੀਤਾ
(ਚ.ਨ.ਸ): ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਕਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ
ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਦੇ

“ਜੈ ਜਨਤਾ, ਜੈ ਸ਼ਾਹਿਦ, ਜਿਸ ਲੜਾਏ ਲੜਾ ਕੇ ਹੀ”
ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸਾਂਝਾ ਮੋਰਚਾ, ਪੰਜਾਬ।

[illegible]

ਸੱਚ ਖੰਡ ਬੱਲਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਰਾ ਸਮਾਨੰਦ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ 16 ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਬਠਿੰਡੇ ਤੋਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ 5 ਬੱਸਾਂ ਰਵਾਨਾ

ਰਾਹਾਂ ਅਤੇ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਤ
 ਸਭਨਾ ਅਭਿਆਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ।
 ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਵਧੀਆ
 ਸਮਝ, ਤਕਨੀਕ ਅਤੇ ਟੀਮ ਸਪਿਰਟ
 ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹਰ ਉੱਚ
 ਦਰਜੇ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਹੁਸ਼ਿਆਰ
 ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਫ਼ਤਿਹ
 ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਰਦਾਰ
 ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਵਾਈਸ ਚੇਅਰ ਪਰਸਨ
 ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗੁਰਵਿੰਦ ਕੌਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ
 ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਸੰਪੂਰਨ ਹਾਜ਼ਰ
 ਰਹੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੇ
 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦ
 ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਈ ਰੱਖਿਆ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ
 ਆਪਣਾ ਜੇਤੂ ਸਫ਼ਰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ
 ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਏ। ਅਕੈਡਮੀ ਦੀ ਜੇਤੂ
 ਟੀਮਾਂ ਹੁਣ ਸਟੇਟ ਪੱਧਰ ਤੇ ਖੇਡੀਆਂ
 ਇਸ ਮੌਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨੂੰ
 ਮੁਖਾਰਕਾਬਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇੰਟਰਨੈੱਟ
 ਫ਼ਤਿਹ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਰਦਾਰ
 ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ
 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ
 ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਅਕੈਡਮੀ ਲਈ
 ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਮਾਣ ਦੀ
 ਗੱਲ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ
 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਨੌਰ ਦੇਣਾ
 ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ਼ਾ ਸਹੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ
 ਉਹਨ ਕਿਸੇ ਦੀ ਭੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ।
 ਤੁਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਹੀ ਨਹੀਂ,
 ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਚਮਕੋ।
 ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਖੜੇ

